

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 2. Технологія соціальної діагностики.

План.

1. Особливості використання соціальної діагностики в практиці соціально-педагогічної роботи.
2. Методи соціальної діагностики, їх змістовні характеристики:
 - методи проведення діагностичного дослідження (анкетування, біографічний метод, аналіз документів, інтерв'ю, спостереження, тестування);
 - методи аналізу діагностичної інформації (порівняльний аналіз, контент-аналіз, класифікація, експертні методи, ранжування).

Увага! Характеризуючи методи проведення діагностичного дослідження, необхідно показати особливості використання методу, вимоги до методу. Розглянути доцільність методів для різних груп клієнтів, показати зміни (можливі й необхідні) у реалізації даного методу залежно від вікових, гендерних, статусних, соціально-рольових особливостей клієнтів. Визначити причини й фактори, що впливають на вибір методів діагностики. Показати переваги й недоліки методу й способи мінімізації цих недоліків. Запропонувати рекомендації щодо застосування методів з різними групами клієнтів

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає складність у визначенні норми й відхилення в соціальних явищах?
2. Що означає «діагностика» і в яких значеннях даний термін використовується в сучасній соціально-педагогічній роботі?
3. Дайте визначення «соціальна діагностика»?
4. У чому сутність соціальної діагностики і її відмінність від діагностики медичної?
5. Які особливості діагностики в соціально-педагогічній роботі?
6. Назвіть завдання й сферу застосування соціальної діагностики.
7. Назвіть принципи соціальної діагностики.
8. Опишіть технологічний процес діагностики в соціально-педагогічній роботі. Зобразьте схематично.
9. На які етапи поділяється процес соціального діагностування?
10. Які вимоги висуваються до методів соціальної діагностики?
11. Назвіть основні методи соціальної діагностики.
12. Визначте переваги й недоліки основних методів здійснення соціальної діагностики й запропонуйте способи мінімізації цих недоліків.
13. Чому соціальний працівник/педагог повинен має володіти навичками соціальної діагностики?
14. Розкрийте значення для соціального педагога діагностики середовища.

Завдання для самостійної роботи

1. Прочитайте звернення, що подані нижче, дайте відповіді на запитання:
 - Кого ви стали б використовувати як інформантів у зазначених ситуаціях?
 - Яку додаткову інформацію ви прагли б зібрати, перш ніж почати будь-які дії?
 - Які законодавчі й програмні документи необхідно вивчити для аналізу ситуації?

А. Звернення батьків

Подружжя Ісаєви турбуються за старшу дочку (15 років), яка постійно прогулює заняття й, як вони вважають, «зв'язалася з поганою компанією». Вони воліють, щоб соціальний педагог відвідав їх і «як слід» з нею поговорив.

Супруги Ісаєвы беспокоятся за старшую дочь (15 лет), которая постоянно прогуливает занятия и, как они считают, «связалась с плохой компанией». Они хотят, чтобы социальный работник посетил их и «как следует» с ней побеседовал.

<i>Інформанти</i>	<i>Додаткова інформація</i>	<i>Документи</i>

Б. Звернення голови житлового кооперативу

Голова ЖК просить допомоги для подружжя Ларіних, у яких збільшуються проблеми з розумово відсталою дочкою (41 рік). «Усі їхні попередні прохання про допомогу проігноровані». Ольга Ларіна (дочка) знаходиться в приймальні.

<i>Інформанти</i>	<i>Додаткова інформація</i>	<i>Документи</i>

В. Звернення анонімного сусіда

Чоловік, який телефонує, заявляє, що його найближча сусідка Романова Тетяна, мати-одиначка, вже декілька разів на ніч залишала дітей (чотирьох і семи років) одних вдома.

<i>Інформанти</i>	<i>Додаткова інформація</i>	<i>Документи</i>

Г. Звернення від імені клієнта через посадову особу по нагляду за умовно засудженими

Воронцов Віталій Олександрович – самотній батько із чотирма дітьми у віці від 9 до 16 років – має заборгованість за світло, і йому от-от відключать електрику. Він звернувся особисто до посадової особи відповідної служби, але йому відповіли, що вони нічим йому не можуть допомогти. Ми можемо?

<i>Інформанти</i>	<i>Додаткова інформація</i>	<i>Документи</i>

2. Деякі фахівці затверджують що запитання – найкраща форма діагностики ситуації клієнта. Інші переконані, що вміння слухати клієнта – головне в діагностиці його ситуації. Якою є Ваша позиція в даному питанні?

3. У деяких публікаціях соціальна діагностика визначається як функція, в інших – як технологія або метод соціальної роботи. Що ж таке соціальна діагностика? Як вона пов'язана із практикою соціально-педагогічної роботи?

4. «Діагноз треба ставити правильний, – зауважує в одному зі своїх виступів А.М.Вишневський, – він повинен бути заснований на фактах». Що є фактами у випадку соціальної діагностики?

5. Існує думка, що діагноз – н»авішування ярликів» на клієнта, це пророкування, що справдилось. Тобто спосіб позначення проблеми нерідко визначає її становлення й розвиток. Якою є Ваша точка зору стосовно цього питання?

Література

1. Методика и технологии работы социального педагога: Учебное пособие для студ.

- высш. учебн. заведений / Б.Н.Алмазов, М.А.Беляева, Н.Н.Бессонова и др.; Под ред. М. А. Галагузовой, Л.В.Мардахаева. -М.: Издат.центр "Академия", 2002.
2. Методологія і методи соціально-педагогічних досліджень: Навч. посібник. -Ніжин: Редакційно-видавничий відділш НДПУ ім.М.Гоголя, 2002.
3. Сірій Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: Навч.посібник. - К.: Атіка, 2004.
4. Технологии социальной работы: Учебник / Под общ. ред. Е.И.Холостовой. -М.: ИНФРА-М, 2002.
5. Техлология социальной работы: Учебное пособие для студ.высш. учебн. заведений / Под ред. И.Г.Зайнышева. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000.
6. Шептенко П.А., Воронина Г.А. Методика и технология работы социального педагога: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Под ред. В.А. Сластенина. - М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 208с.

Тема 4. Технології групової соціально-педагогічної роботи.

Самокерована групова робота.

План.

1. Сутність групової соціальної роботи. Різновиди груп у соціальній роботі.
2. Етапи розвитку груп самодопомоги. Роль професіоналів у роботі груп самодопомоги.
3. Особливості груп самодопомоги.
4. Організація самокерованої соціально-педагогічної роботи.
5. Форми й методи роботи в групах самодопомоги.

Питання для самоконтролю

1. Що таке метод групової роботи? Яке його місце серед інших методів соціально-педагогічної роботи?
2. У яких випадках використовується групова робота?
3. Назвіть чинники, які сприяють або заважають груповій роботі.
4. Визначте роль соціального педагога в процесі групової роботи.
5. У чому полягають труднощі групової роботи?
6. Що таке ефект групи? У чому він полягає?
7. Охарактеризуйте ознаки груп самодопомоги.
8. Які чинники впливають на розвиток груп самодопомоги.
9. Розкрийте основні підходи до створення груп самодопомоги.
10. Чи обов'язково має бути допомога фахівців на етапі становлення групи самодопомоги?
11. Проаналізуйте основні форми роботи, які використовують групи самодопомоги.
12. Як можна навчити учасників груп самодопомоги навичкам і технікам представлення інтересів?

Завдання для самостійної роботи

1. У чому Ви бачите власну роль як фахівця, якщо б в соціальній службі Вам доручили координувати діяльність груп самодопомоги, що діє при цій службі.
2. Складіть план або змодельуйте засідання групи допомоги, на якому буде обговорюватися випадок порушення прав одного з учасників групи (тип групи й проблему оберіть самостійно).

3. Визначте завдання різноманітних груп само- і взаємодопомоги (жінки, що постраждали від насильства; молоді сім'ї, що мають дитину з особливими потребами; люди, що живуть із ВІЛ-інфекцією; молоді люди з обмеженою мобільністю і т.ін.)

Література

1. Теорії і методи соціальної роботи: Підручник для студ. вищих навч. закладів / за ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 328 с.
2. Технологии социальной работы: Учебник / Под общ. ред. Е.И.Холостовой. -М.: ИНФРА-М, 2002. – 400 с.
3. Технология социальной работы: Учебник / А.А. Чернецкая и др. -Ростов н/Д: «Феникс», 2006. - 400 с.
4. Уилсон Джуди. Группы самопомощи (организация и работа групп самопомощи)/ пер. с англ.; под ред. Л.А.Романенковой. – Запорожье: ЗМИ, 1999. – 110с.
5. Фирсов М.В. Психология социальной работы: Содержание и методы психосоциальной практики: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / М. В. Фирсов, Б. Ю. Шапиро. - 2-е изд., стер. - М.: Издательский центр «Академия», 2005. - 192 с.
6. Шакурова М.В. Методика и технология работы социального педагога: Учебное пособие для студентов высш. пед. уч. заведений. – М / Изд. центр "Академия", 2002.
7. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 464 с.

Тема 5. Технологія індивідуальної соціально-педагогічної роботи.

План.

1. Процес ведення випадку.
2. Первинне оцінювання й складання плану догляду.
3. Реалізація плану втручання й оцінювання його результатів.
4. Ведення професійних записів.

Питання для самоконтроля

1. Назвіть етапи процесу індивідуальної соціально-педагогічної роботи.
2. Назвіть фази індивідуальної соціально-педагогічної роботи.
3. Дайте детальну характеристику перевагам і недолікам індивідуальної соціально-педагогічної роботи.
4. У чому полягають переваги й обмеження основних методів збору інформації про клієнта?
5. Які дані необхідні для повноцінного уявлення про стан і потреби клієнта? Що вони можуть дати соціальному педагогові?
6. Для чого потрібно укласти контракт (договір) із клієнтом?
7. У чому полягає складність реалізації плану догляду (втручання)?
8. Які можуть бути дії соціального педагога й клієнта на етапі реалізації плану втручання?
9. Охарактеризуйте форми моніторингу, які можна використовувати для відстеження виконання плану втручання.
10. Яка модель оцінювання якості надання послуг є оптимальною?
11. Чи етично робити записи про клієнтів, з якими вони не згодні?

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте план втручання, наведений у кн.: Теорії і методи соціальної роботи/ за

ред. Т.В.Семигіної, І.І.Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – С.133-138.

Чи допомагає він вирішити проблеми, з якими звернулася клієнтка?

2. Відвідайте соціальну службу, поспілкуйтеся із клієнтом, опишіть його ситуацію, проблему, проаналізуйте її й складіть план втручання. Якщо немає можливості спілкування із клієнтом у соціальній службі, опишіть будь-яку реальну ситуацію, не називаючи імен.

3. Запропонуйте форму ведення щоденника для моніторингу виконання плану втручання.

Література

1. Доэл М., Шардлоу С. Практика социальной работы. – М.: Аспект Пресс, 1995. – 237 с.
2. Теорії і методи соціальної роботи: Підручник для студ. вищих навч. закладів / за ред.. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 328 с.
3. Фирсов М.В. Психология социальной работы: Содержание и методы психосоциальной практики: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / М. В. Фирсов, Б. Ю. Шапиро. - 2-е изд., стер. - М.: Издательский центр «Академия», 2005. - 192 с.

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Технології соціально-педагогічної діяльності : навч. посібн. для студентів на пряму підготовки “Соціальна педагогіка”/ за заг. ред. Н. В. Заверико. Запоріжжя : ЗНУ, 2014. с.
2. Завацька Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога: навчальний посібник для ВНЗ. Київ : Видавничий дім «Слово», 2008. 240 с.
3. Вайнола Р. Х. Технологізація соціально-педагогічної роботи : теорія та практика. навчальний посібник / За ред проф. С. О.Сисоевої. Київ : НПУ імені М.П.Драгоманова, 2008. – 134 с.
4. Паскаль О.В. Технології соціально-педагогічної діяльності : навч. посібник. Харків : Бурун Книга, 2011. 288 с.
5. Шакурова М. В. Методика и технология работы социального педагога: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. Москва : Издательский центр «Академия», 2002. 272 с.
6. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи : навч. посібник. Київ : Центр навч. літ-ри, 2006. 464с.
7. Технологии социальной работы: Учебник / Под общ. ред. Е.И.Холостовой. Москва : ИНФРА-М, 2002.
8. Соціальна педагогіка : теорія і технології : підручник / ред. І.Д. Зверева. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 316 с.
9. Социальная работа / Под общей редакцией проф. В.И.Курбатова. Ростов н\Дону: Феникс, 2000. 576 с.
10. Технології соціально-педагогічної роботи : навч. посібник / заг. ред.А.Й. Капська. Київ : УДЦССМ, 2002. 372 с.

Додаткова

1. Доэл М., Шадлоу С. Практика социальной работы: Упражнения и методические разработки для обучения и повышения квалификации социальных работников. \ Пер. с англ. Шапиро Б.Ю. М.: Аспект-Пресс, 1995. 237с.
2. Зверева І.Д., Іванова І.Б. Концептуальні основи соціального захисту людей з функціональними обмеженнями (за матеріалами Організації Об'єднаних націй) // 36.

- Теорет. Та метод. Матеріалів для працівників соціальних служб для молоді. К.: Видавництво "А.Л.Д", 1995. С.4-13.
3. Иванов И.П. Энциклопедия коллективных творческих дел. М. : Педагогика, 1989. 181 с.
 4. Кулиш А. Public relations для общественных организаций. Практические советы на каждый день. К.: «Винрок Интернешнл», 2002. 80с.
 5. Курбатов В.И., Курбатова О.В. Социальное проектирование: Учебное пособие. Ростов н/Д.: «Феникс», 2001. С.6-25, 30-38, 47-64.
 6. Методика и технологии работы социального педагога: Учебное пособие для студ. высш. учебн. заведений / Б.Н. Алмазов, М.А.Беляева, Н.Н.Бессонова и др.; Под ред. МА.Галагузовой, Л.В.Мардахаева. М.: Издат.центр "Академия", 2002. 220 с.
 7. Основы социальной работы: Учебник / Отв.ред. П.Д. Павленок. М. : ИНФРА, 1999. 368с.
 8. Сірій Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: Навч.посібник. К.: Атіка, 2004.
 9. Словарь-справочник по социальной работе / Под ред. д-ра ист. наук Э.И.Холостовой. М.: Юрист, 2000.
 10. Соціальна робота / соціальна педагогіка: понятійно-термінологічний словник / За заг.ред.І.Д.Звереві. К.: Етносфера, 1994. 85 с.
 11. Соціальна педагогіка. Навчальний посібник. \ За ред. А.Й.Капської. К., 2000. 264 с.
 12. Сурмин Ю.П., Туленков Н.В. Методология и методы социологических исследований: Учебное пособие. К.: МАУП, 2000.
 13. Теорії і методи соціальної роботи / за ред. Т.В.Семигіної, І.І.Миговича. К.: Академвидав, 2005.
 14. Технология социальной работы: Учеб. пособие для студ. Под ред И.Г.Зайнышева. М.: Гуманит изд. Центр ВЛАДОС, 2000. 240 с.

Інформаційні ресурси

1. Колупаєва А. Інтегративні тенденції в освіті дітей з особливими потребами в Україні. *URL: http://canada-ukraine.org/ukr_Journal_V1.htm* (дата звернення: 20.08. 2019).
2. Технологии профилактики семейного неблагополучия / За ред. Т.В.Косенковой, С.Н. Кузьменковой. Смоленск, 2010. 75 с. *URL: : <http://cpms-smol.ru/spec-mp/78-tpsn>*
3. Шевців З.М. Основи соціально-педагогічної діяльності: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2012. 248 с. *URL: http://culonline.com.ua/Books/osnovy_sots_ped_diaynosti_shevtsev.pdf*